

Байдала Вікторія Володимирівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Якимовська Анна Вікторівна,
аспірантка, асистент кафедри економіки,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Baidala Viktoriia, Doctor of Economic Sciences,
Professor, National University of Life and
Environmental Science of Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-1532-2913>

Yakymovska Anna, Postgraduate, Assistant
Professor, National university
of life and environmental science of Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-5983-2069>

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ STRATEGIC MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

Байдала В. В., Якимовська А. В. Стратегічне
управління економічною безпекою підпри-
ємств. *Український журнал прикладної еконо-
міки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 241–245.

Baidala V., Yakymovska A. Strategic mana-
gement of economic security of enterprises.
*Ukrainian Journal of Applied Economics and
Technology*. 2023. Volume 8. № 3, pp. 241–245.

У статті розглянуто поняття «стратегічне управління», «економічна безпека» та «управління економічною безпекою підприємств». Визначено, що економічна безпека підприємства – це надзвичайно глибоке поняття. У найзагальнішому вигляді її можна охарактеризувати як відсутність загроз і ризиків. Узагальнено поняття стратегічного управління та запропоновано визначення цього поняття. Стратегічне управління – це процес розроблення, впровадження та моніторингу стратегії або довгострокового плану дій підприємства з метою досягнення її основних цілей і завдань. Цей процес включає в себе аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів і можливостей підприємства з метою розроблення стратегії, яка дозволить їй мати успіх на ринку або досягти своїх важливих стратегічних цілей. Проаналізовано, що формування стратегічного управління економічною безпекою підприємства, має ґрунтуватися на певних стратегічних принципах. До таких принципів належать: системність побудови, інтегрованість із загальною системою управління підприємством, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства, комплексний характер управлінських рішень, високий рівень динаміки управління, варіативність підходів до розроблення окремих управлінських рішень, адекватність реагування на деякі загрози економічним інтересам, адаптивність системи економічної безпеки, що формується, ефективність ухвалених управлінських рішень, законність прийнятих управлінських рішень. Визначено, що правильне стратегічне управління економічною безпекою підприємства показує, що підприємство, перебуваючи в ситуації невизначеності, непередбачуваності, зміни як внутрішніх, так і зовнішніх умов господарювання, ухвалює ризикові рішення в умовах жорсткої конкуренції, домагається запобігання, ослаблення або захисту від наявних або прогнозованих небезпек або ризиків, що забезпечує досягнення поставлених цілей у бізнесі. Водночас ресурси підприємства використовуються не тільки для запобігання ризикам і загрозам, а насамперед для досягнення основних цілей бізнесу.

Ключові слова: стратегія, стратегічне управління, підприємство, економічна безпека, управління економічною безпекою підприємства, загрози, ризики.

The article considers the concepts of "strategic management", "economic security," and "management of economic security of enterprises". It is determined that the economic security of an enterprise is a profound concept. In its most general form, it can be characterized as the absence of threats and risks. Strategic management is generalized, and the definition of this concept is proposed. Strategic management is the process of developing, implementing, and monitoring a strategy or a long-term action plan of an enterprise to achieve its primary goals and objectives. This process involves analyzing the external environment, internal resources, and capabilities of an enterprise to develop a strategy that will allow it to succeed in the market or achieve its critical strategic goals. It is analyzed that the formation of strategic management of economic security of an enterprise should be based on certain strategic principles. Such principles include systematic construction, integration with the general enterprise management system, focus on the strategic goals of enterprise development, complex nature of management decisions, high level of management dynamics, variability of approaches to the development of individual management decisions, adequacy of response to specific threats to economic interests, adaptability of the emerging economic security system, effectiveness of management decisions, legality of management decisions. It is determined that proper strategic management of the economic security of an enterprise shows that an enterprise, being in a situation of uncertainty, unpredictability, and changes in both internal and external business conditions, makes risky decisions in a highly competitive environment, seeks to prevent, mitigate, or protect against existing or projected dangers of threats or risks, which ensures the achievement of its business goals. At the same time, the company's resources are used not only to prevent risks and threats but primarily to achieve the primary business goals.

Keywords: strategy, strategic management, enterprise, economic security, management of economic security of an enterprise, threats, risks.

Вступ

Економічна безпека будь-якого підприємства розглядається як створення умов для збереження комерційної таємниці та інтелектуального потенціалу підприємства.

Сучасний етап функціонування економіки вимагає нового підходу до стратегічного управління економічною безпекою та, відповідно, розроблення такої стратегії, яка дозволила б протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, підтримувати конкурентні переваги в

© Байдала Вікторія Володимирівна, Якимовська Анна Вікторівна, 2023

довгостроковій перспективі на різних рівнях господарювання. Важливим є забезпечення сталого та максимально ефективного функціонування підприємства в реальних умовах, поряд зі створенням високого потенціалу розвитку та зростання в майбутньому.

Стратегічне управління економічною безпекою підприємств має велику важливість, а також повинне чітко визначати рівень стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження питань щодо стратегічного управління та його розвитку проводили такі зарубіжні та вітчизняні науковці: М. Портер, А. Стрікланд, А. Томпсон, О. Черевко. Питання щодо економічної безпеки підприємств досліджували: А. Дідик, О. Ілляшенко, О. Макара. Проблема-тику стратегічного управління економічною безпекою підприємства вивчали такі дослідники: О. Ареф'єва, О. Васильєв, А. Ковальчук, О. Линник, В. Прохорова. Проте залишаються важливі питання, що потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті

Метою статті є визначення основних принципів і функцій стратегічного управління економічною безпекою підприємства, розгляд підходів до розроблення стратегії управління економічною безпекою підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

Перед вітчизняними підприємствами, особливо в сучасних умовах конкурентного середовища, є проблема ефективної організації та побудови управління економічною безпекою підприємства, завдяки якій можна зменшити рівень загроз у здійсненні господарської діяльності підприємства та захист його від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз [1].

Економічна безпека – це стан використання активів і корпоративних ресурсів підприємства для запобігання зовнішнім загрозам і забезпечення стабільного розвитку та досягнення статутних цілей та економічних інтересів підприємства [13].

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в гарантії його стабільного і максимально ефективного функціонування сьогодні та високий потенціал розвитку в майбутньому [4].

Стратегічна орієнтація діяльності підприємства є важливою передумовою його функціонування, особливо в ринкових умовах. Проте стратегічне управління має стосуватись усіх напрямів діяльності підприємства, зокрема й економічної безпеки, попри те, що в умовах нестабільності соціально-економічного та політичного середовища належне управління безпекою ускладнене низкою проблем, передусім такими, як нестабільність економіки та її державного регулювання, недосконалість і нестабільність правового середовища, значна тінізація ринку і тиск з боку більш потужних конкурентів, включно з недобросовісними, прояви рейдерства, недостатність фінансового забезпечення та багато ін. За таких умов при стратегічному управлінні підприємством потрібно враховувати:

- циклічність розвитку та особливості трансформацій вітчизняної економіки, від чого залежить вибір інструментів, методик і моделей безпеки підприємства;
- необхідність використання системного, ситуаційного та цільового підходів під час вибору стратегічних пріоритетів розвитку, що в умовах невизначеності зовнішнього середовища дозволяє окреслити перспективи розвитку з врахуванням ризиків;
- перевірені практикою методи, інструменти і моделі стратегічного управління.

Зазначимо, що діяльність із зміцнення економічної безпеки підприємства дозволяє посилити аспект усієї планової роботи, оскільки використовується для обґрунтування не тільки одного рішення, а для сукупності можливих варіантів поведінки суб'єкта господарювання залежно від змін у зовнішньому середовищі.

Визначальні завдання економічної безпеки під час стратегічного планування розвитку підприємства полягають в оцінюванні рівня й описі характеристик стану безпеки за кожною стратегічною альтернативою, дослідженні ризиків і чинників впливу на реалізацію стратегії, узгодженні обраної стратегії розвитку підприємства з основами його життєдіяльності при формуванні кінцевої стратегії, моніторингу стану безпеки та врахуванні його зміни при коригуванні економічної стратегії розвитку.

Роль стратегії управління економічною безпекою підприємства є істотною, адже разом з корпоративною стратегією окреслює мету, напрям і перспективи більш передбачуваного розвитку підприємства, що, своєю чергою, є основою гарантування ефективності та стабільності функціонування [3].

Розглянемо визначення стратегічного управління, що висвітлюють у своїх працях провідні зарубіжні науковці А. Томпсон та А. Стрікланд [6]. Отже, згідно з думками зазначених науковців, стратегічне управління – це процес формування стратегічного бачення керівництвом, постановка цілей, розроблення та реалізація стратегії, своєчасне коригування бачення, цілей, стратегії та реалізації. У своїх роботах автори підкреслюють, що стратегічний менеджмент – це

безперервний процес, який не повинен бути подією, що відбувається лише раз. Проте такому визначенню все ще не вистачає завершеності.

Досвід реалізації стратегій свідчить, що, дотримуючись певних принципів, можна виробити ефективну стратегію. А. Томпсон і А. Стрікленд виявили тринадцять принципів, які назвали «заповідями розроблення успішних стратегій» [6].

Отже, на нашу думку, стратегічне управління – це процес розроблення, впровадження та моніторингу стратегії або довгострокового плану дій підприємства з метою досягнення її основних цілей і завдань. Цей процес включає в себе аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів і можливостей підприємства з метою розроблення стратегії, яка дозволить їй мати успіх на ринку або досягти своїх важливих стратегічних цілей.

Формування стратегічного управління економічною безпекою підприємства має ґрунтуватися на певних стратегічних принципах [7].

До таких принципів належать: системність побудови, інтегрованість із загальною системою управління підприємством, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства, комплексний характер управлінських рішень, високий рівень динаміки управління, варіативність підходів до розроблення окремих управлінських рішень, адекватність реагування на деякі загрози економічним інтересам, адаптивність системи економічної безпеки, що формується, ефективність ухвалених управлінських рішень, законність ухвалених управлінських рішень (табл. 1).

Таблиця 1. Основні стратегічні принципи управління економічною безпекою підприємства

Стратегічний принцип	Характеристика
Системність побудови	Управління економічною безпекою підприємства має будуватися як єдина взаємопов'язана сукупність елементів, що забезпечують ефективне розроблення та реалізацію управлінських рішень. Формування такої системи передбачає чітку ідентифікацію та взаємозв'язок цілей і завдань управління, його об'єктів і суб'єктів, розмежування рівнів і функцій управління, вибір ефективних механізмів реалізації прийнятих рішень.
Інтегрованість із загальною системою управління підприємством	Цей принцип визначається тим, що управління економічною безпекою здійснюється безпосередньо через зміну бізнес-процесів, реорганізацію взаємовідносин з контрагентами, персоналом, удосконалення в галузі управління фінансами підприємства. Саме це визначає необхідність органічної інтегрованості управління економічною безпекою підприємства з іншими системами управління його економічною діяльністю та накладає на них відбиток.
Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства	Якими б ефективними не здавалися ті чи інші проекти управлінських рішень у галузі поточного захисту економічних інтересів від різних загроз, вони мають бути відхилені, якщо суперечать стратегічним цілям і напрямам економічного розвитку підприємства, що підживляють можливості ефективної реалізації заходів щодо зміцнення стратегічної економічної безпеки.
Комплексний характер управлінських рішень	Усі управлінські рішення у сфері забезпечення захисту економічних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз тісно взаємопов'язані і чинять певний вплив на результати та його економічну діяльність. У деяких випадках цей вплив може мати суперечливий характер. Тому управління економічною безпекою має розглядатися як комплексна управлінська система, що забезпечує розроблення взаємопов'язаних, збалансованих і взаємозалежних управлінських рішень.
Високий рівень динаміки управління	Встановлено, що управлінські рішення щодо зміцнення економічної безпеки, розроблені в попередніх періодах, часто не можуть бути використані на наступних етапах економічного розвитку підприємства. Це зумовлено рухливістю зовнішнього та внутрішнього середовища, що формує нову систему загроз або ступінь їхнього прояву. Тому управлінню економічною безпекою має бути притаманний швидкий рівень реагування на несприятливий вплив факторів зовнішньої та внутрішньої середовища.
Варіативність підходів до розроблення окремих управлінських рішень	Реалізація цього принципу полягає в тому, що підготовка кожного управлінського рішення у сфері зміцнення економічної безпеки підприємства має враховувати альтернативні можливості дій.
Адекватність реагування на деякі загрози економічним інтересам	Система економічних механізмів, що застосовує підприємство для нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз, пов'язана з витратами фінансових ресурсів. Водночас рівень таких витрат перебуває у прямій залежності від кількості та масштабів використання таких механізмів. Тому включення певних механізмів нейтралізації загроз економічній безпеці підприємства має виходити з реального розуміння рівня цієї загрози та бути адекватною за витратами на її усунення.
Адаптивність системи економічної безпеки, що формується	Система зміцнення економічної безпеки підприємства, що застосовується, повинна бути гнучкою, що адаптується до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища, а також до виникнення нових інтересів і видів загроз.
Ефективність ухвалених управлінських рішень	Враховуючи, що виразити ефект від управління економічною безпекою в фінансовому аспекті часто буває важко, оцінка ефективності окремих заходів може мати порівняльний характер.
Законність прийнятих управлінських рішень	Використання цього принципу управління економічною безпекою підприємства має на меті те, що вся система отримання необхідних інформативних даних, а також механізмів забезпечення захисту від загроз повинні мати легітимний характер, тобто мають здійснюватися на основі чинного законодавства.

Джерело: складено автором на основі узагальнення джерел [2, 5, 14].

Стратегічне управління економічною безпекою підприємства виражається у таких п'яти функціях:

1. Планування стратегії економічної безпеки. Планування стратегії передбачає виконання таких підфункцій, як прогнозування, розроблення стратегії та бюджетування. Прогнозування передує власне складанню стратегічних планів. Воно ґрунтується на проведенні аналізу широкого кола внутрішніх і зовнішніх факторів-умов функціонування підприємства з метою передбачення можливості розвитку та оцінювання ризику. Систематичний прогноз дозволяє виробити обґрунтований підхід до стратегії економічної безпеки підприємства. Під час прогнозування зазвичай застосовують три виміри: час, напрям, величина. З урахуванням результатів проведеного аналізу керівництво підприємства формулює глобальну мету, що досягається за допомогою стратегії економічної безпеки, розробляє зміст стратегії. Ув'язування стратегічних цілей зміцнення економічної безпеки підприємства з результатами діяльності окремих підрозділів здійснюється у вигляді розроблення необхідної програми дій і складання бюджету. Бюджетування включає вартісну оцінку програми та розподіл ресурсів [12].

2. Організація виконання стратегічних планів у сфері економічної безпеки. Організація виконання стратегічних планів передбачає формування системи економічної безпеки, що включає перелік процедур, дій, а також елементів корпоративної культури, що дозволяють досягати цілей стратегії економічної безпеки підприємства.

3. Координація дій щодо реалізації стратегічних завдань між структурними підрозділами організації, включаючи службу економічної безпеки за її наявності, для підприємства. Розподіл обов'язків і відповідальності між структурними підрозділами підприємства.

4. Мотивація для досягнення стратегічних результатів. Мотивація як функція стратегічного управління економічною безпекою пов'язана з розробленням системи стимулювання, що спонукають до досягнення поставлених стратегічних результатів у сфері економічної безпеки.

5. Контроль за процесом виконання стратегії економічної безпеки. Контроль полягає у безперервному спостереженні за процесом реалізації стратегічних планів, а також моніторингу діяльності зі зміцнення економічної безпеки на підприємстві. Він покликаний завчасно визначати небезпеки і загрози, що насуваються, виявляти помилки та відхилення від прийнятих стратегічних напрямів діяльності [9].

Основними етапами стратегічного управління є:

1. Визначення цілей у сфері економічної безпеки організації.
2. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища.
3. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.
4. Формування та вибір стратегії.
5. Реалізація стратегії.
6. Моніторинг і контроль виконання стратегії.

Таким чином, стратегія економічної безпеки підприємства – це заздалегідь підготовлена та чітко продумана реакція підприємства на зміну зовнішнього та внутрішнього середовища, лінія її поведінки, що обрана задля досягнення бажаної мети [11].

Розроблення та реалізація стратегії управління економічною безпекою підприємства за своєю суттю є елементом стратегічного управління, тобто багатопланового, формально-поведінкового управлінського процесу, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, і зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей.

Необхідність підтримки стратегічної орієнтації робить процес стратегічного управління безпекою безперервним і динамічним і визначає його метою встановлення цілей, розроблення і забезпечення виконання планових показників у межах підсистем безпеки, що є основою для створення основ динамічної конкурентоспроможності і життєздатності в довгостроковій перспективі.

Під час формування стратегії безпеки підприємства доцільно передбачити такі її складові елементи, як: цілі, суб'єкти, об'єкти, засоби та терміни досягнення. Зазначимо, що встановлення цілей потребує використання комплексного підходу, що враховує: потреби підприємства з огляду як на зовнішнє, так і внутрішнє середовище; бажаний стан індикаторів за функціональними складниками безпеки; перебіг нормальних за інтенсивністю та економічною ефективністю технологічних процесів у торгівлі [8].

Формування управління стратегії економічною безпекою підприємства доцільно проводити з урахуванням наявного стану життєвого циклу його розвитку, оскільки між ними існує тісний зв'язок. Крім того, потрібно враховувати, що життєвий цикл підприємства формується під впливом розвитку галузі, технології, організаційних форм бізнесу, персоналу, що потребує постійного вивчення внутрішніх і зовнішніх процесів, які відбуваються всередині та за межами підприємства.

Зміцнення стратегічної економічної безпеки є системою принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту підприємства від реальних і потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз, що дозволяють йому стабільно розвиватися та досягати поставлених цілей у довгостроковому періоді [10].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, стратегічне управління економічною безпекою підприємства є насамперед є діяльністю, що має орієнтир на довготривалий успіх та обумовлює шляхи досягнення стратегічної мети та поставлених цілей підприємства. Стратегічне управління спрямоване на підвищення ефективності діяльності підприємства, а саме на вдосконалення систем планування, конкурентоспроможності, соціальних відносин тощо.

Важливою необхідністю надалі є розроблення стратегії управління економічною безпекою підприємства. Загрози зовнішнього та внутрішнього середовища зумовлюють необхідність перегляду наявних підходів і нові ідеї для розроблення стратегії управління економічною безпекою підприємства.

Література

1. Arefieva O., Tulchynska S., Popelo O., Arefiev S., Tkachenko T. The Economic Security System in the Conditions of the Powers Transformation. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. 21(7). pp. 35-42.
2. Horwath R. The Origin of Strategy. Strategic Thinking Institute. Retrieved from. 2006. URL: http://strategyskills.com/Articles_Samples/origin_strategy.pdf.
3. Inglehart R., Abramson P.R. Economic security and value change. *American Political Science Review*. 1994. Vol. 88. pp. 336-354.
4. Poirson H. Economic security, private investment, and growth in developing countries. Washington: International Monetary Fund, African Dept., 1998. 31 P.
5. Porter M.E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors Text*. New York. 1980. 320 p.
6. Thompson A. Strickland A. *Strategic Management: Concepts and Cases*. New York. McGraw-Hill/Irvin. 2001. 1079 p.
7. Васильєв О.В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. *Економічний аналіз*. Том. 14. №2. С. 138-145.
8. Денієлс Р. Стратегічний менеджмент. Переваги стратегічного управління. 2021. URL: <https://www.businessstudynotes.com/finance/strategic-management/benefits-of-strategic-management>.
9. Дідик А.М. Економічна безпека підприємства: монографія. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 624 с.
10. Ілляшенко О.В. Механізми системи економічної безпеки підприємства: монографія. Харків: Мачулін, 2016. 504 с.
11. Ковальчук А.М. Чинники стратегічного управління економічною безпекою підприємства в умовах змін. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 88-93.
12. Линник О.І. Стратегія економічної безпеки підприємства як фактор зменшення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2013. № 67 (1040) С. 159-169.
13. Макара О.В. Економічна безпека як фактор розвитку підприємницької діяльності у системі формування соціальних орієнтирів національної економіки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Випуск 23.18. С. 131-137.
14. Черевко О.В. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3302>.

References

1. Arefieva, O., Tulchynska, S., Popelo, O., Arefiev, S., Tkachenko, T. (2021). «The Economic Security System in the Conditions of the Powers Transformation». *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 21(7). pp. 35-42.
2. Horwath, R. (2006). The Origin of Strategy», Strategic Thinking Institute. Retrieved from. Available at: http://strategyskills.com/Articles_Samples/origin_strategy.pdf.
3. Inglehart, R., Abramson, P.R. (1994). «Economic security and value change». *American Political Science Review*. Vol. 88. pp. 336-354.
4. Poirson, H. (1998). Economic security, private investment, and growth in developing countries. International Monetary Fund, African Dept. Washington. USA.
5. Porter, M.E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors Text*. New York. USA.
6. Thompson, A. (2021). Strickland A. *Strategic Management: Concepts and Cases*. McGraw-Hill/Irvin. New York. USA.
7. Vasyli'iev, O.V. (2013). «Formation of the management system of economic security of industrial enterprises». *Ekonomichnyj analiz*. Vol. 14. № 2. pp. 138-145.
8. Deniels, R. (2021). Stratehichnyj menedzhment. Perevahy stratehichnoho upravlinnia. [Strategic management. Advantages of strategic management]. Available at: <https://www.businessstudynotes.com/finance/strategic-management/benefits-of-strategic-management>.
9. Didyk, A.M. (2019). *Ekonomichna bezpeka pidprijemstva*. [Economic security of the enterprise]. NU «L'viv's'ka politekhnika». L'viv. Ukraine.
10. Illiashenko, O.V. (2016). *Mekhanizmy systemy ekonomichnoi bezpeky pidprijemstva*. [Mechanisms of the system of economic security of the enterprise]. Machulin. Kharkiv. Ukraine.
11. Koval'chuk, A.M. (2021). «Factors of strategic management of economic security of the enterprise in conditions of change». *Ekonomichnyj visnyk NTUU «Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut»*. № 18, pp. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.247231>.
12. Lynnyk, O.I. (2013). «The company's economic security strategy as a factor in reducing the impact of external and internal threats». *Visnyk NTU «KhPI»*. № 67 (1040) pp. 159-169.
13. Makara, O.V. (2013). «Economic security as a factor in the development of entrepreneurial activity in the system of formation of social guidelines of the national economy». *Naukovy visnyk NLTU Ukrainy*. Issue 23.18. pp. 131-137.
14. Cherevko, O.V. (2014). «Strategic management of financial and economic security of the enterprise». *Efektivna ekonomika*. №2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3302>.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2023 р.